

Udruženje sudija C. G.

IZVJEŠTAJI

-STAVOVI SUDIJA O PRAVOSUDNOM SISTEMU-

-STAVOVI GRAĐANA O POVJERENJU U PRAVOSUDNI SISTEM-

Podgorica, decembar 2019. godine

Građanska alijansa, Crna Gora
Decembar 2019. godine

Za izdavača
Boris Raonić

Koordinator programa
Zoran Vujičić

Autor izvještaja
Zoran Vujičić

Monitoring tim
Zoran Vujičić
Milan Radović
Aleksandra Vukčević
Boris Raonić

Lektura
Amina Murić

Prelom
Zoran Zola Vujačić

Sadržaj

I Uvod.....	4
II Istraživanje o stavovima sudija.....	5
III Istraživanje građana o pravosuđu	15
IV Zaključci i preporuke	23

I UVOD

Izveštaj koji se nalazi pred vama predstavlja sedmo istraživanje koje Udruženje sudija Crne Gore realizuje u saradnji sa Građanskom alijansom kao jednu od kontinuiranih aktivnosti predviđenih Akcionim planom za poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava (tačka 1.1.5.6). Istraživanje pruža na uvid informacije koje su od značaja kako za čelne ljude u pravosuđu i državi, tako i za same građane.

Ključni ciljevi istraživanja su obuhvatili:

1. Mjerenje stavova sudija, tužilaca i građana o stanju u pravosuđu;
2. Mjerenje efikasnosti sudskog postupka sa više aspekata;
3. Definisanje prioriteta mjera za jačanje povjerenja javnosti u pravosudni sistem;
4. Mjerenje problema u sudstvu po određenim indikatorima;
5. Mjerenje stepena informisanosti građana o njihovim pravima u sudskim postupcima.

Istraživanje je realizovao petočlani monitoring tim Građanske alijanse u periodu od 01.12 do 25.12.2019. god.

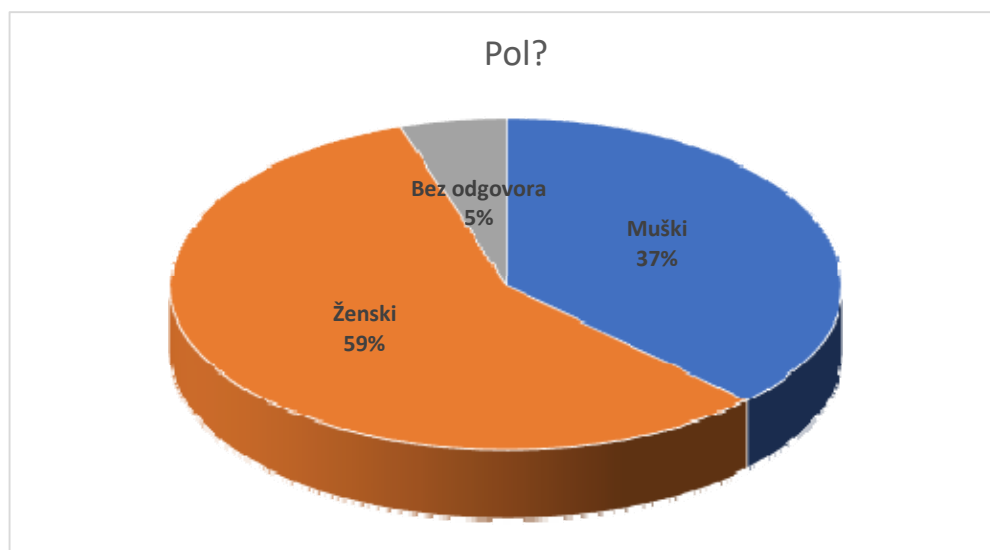
Udruženje sudija Crne Gore i Građanska alijansa se zahvaljuju svima koji su učestvovali u realizaciji istraživanja.

II ISTRAŽIVANJE O STAVOVIMA SUDIJA

U istraživanju je ove godine učestvovalo 212 sudija¹, što je nešto manje od prošlogodišnjeg istraživanja (245).

Podaci o polnoj/rodnoj strukturi (Grafik 1) pokazuju da je u ovogodišnjem istraživanju učestvovalo 79 sudija muškog pola (37.3%) i 122 sudija ženskog pola (57.5%), dok 11 lica (5.2%) nije željelo da se izjasni o polu/rodu. Starosna dob sudija koje su učestvovala u anketi se kreće u rasponu od 30 do 66 godina.

Grafik 1.

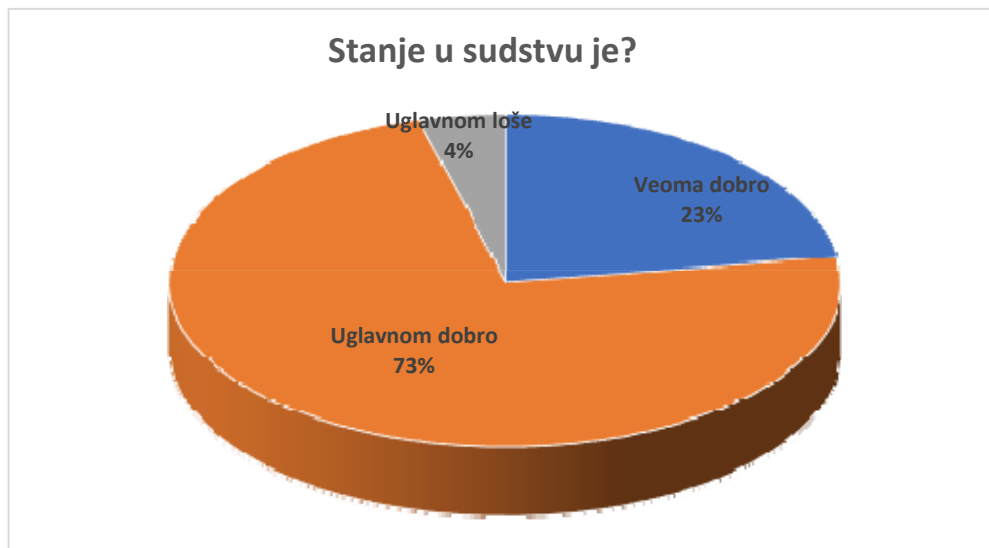

Najveći broj anketiranih sudija dolazi iz osnovnih sudova (58%). Posmatrano pojedinačno po sudovima, najveći broj anketiranih je iz Osnovnog suda Podgorica (17%) i Suda za prekršaje Podgorica (11%).

Prema mišljenju sudija, stanje u sudstvu (Grafik 2) je uglavnom dobro (72,6%), što je na nivou istraživanja iz 2013. godine (72%). Da je stanje veoma dobro, smatra 22,6%, dok 4,2% sudija smatra da je stanje uglavnom loše.

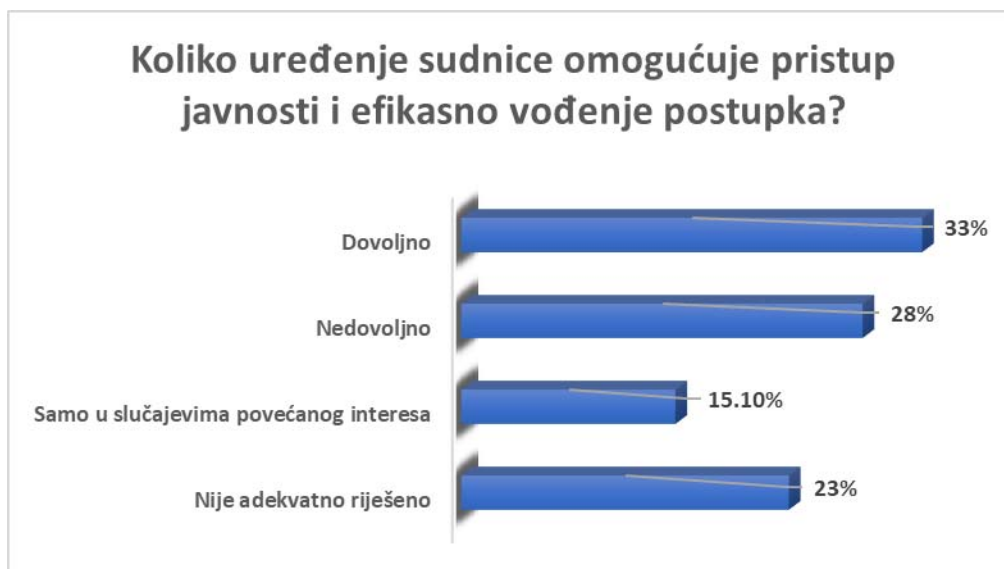
¹ Istraživanjem su bili obuhvaćeni osnovni sudovi u 14 crnogorskih opština, Upravni sud, Viši sud u Bijelom Polju, Privredni sud, Upravni i Vrhovni sud Crne Gore. Anketom su obuhvaćeni sudije sudova za prekršaje u Podgorici Budvi, Bijelom Polju, odjeljenjima u Kotoru, Baru i Ulcinju i Višem sudu za prekršaje Crne Gore.

Grafik 2.

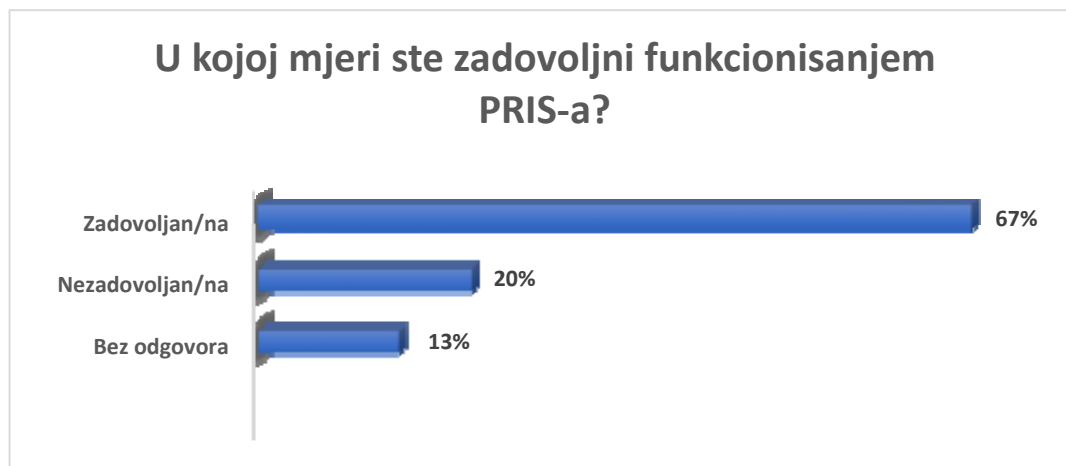
Na pitanje kako ocjenjuju uređenost sudnica i način na koji ona utiče na pristup javnosti (stranaka, građana, predstavnika medija) sudu i efikasno vođenje postupka (Grafik 3), u 32,5% slučajeva sudije su odgovorile da je infrastruktura sudnica dovoljno uređena sa aspekta mogućnosti za pristup javnosti, a da nije dovoljno uređena u 28,3% slučajeva. Sudije su u 15,1% slučajeva odgovorile da se posebne prostorije koje mogu omogućiti pristup sudu koriste samo kada je u pitanju povećan interes javnosti za prisustvo određenom suđenju.

Grafik 3.

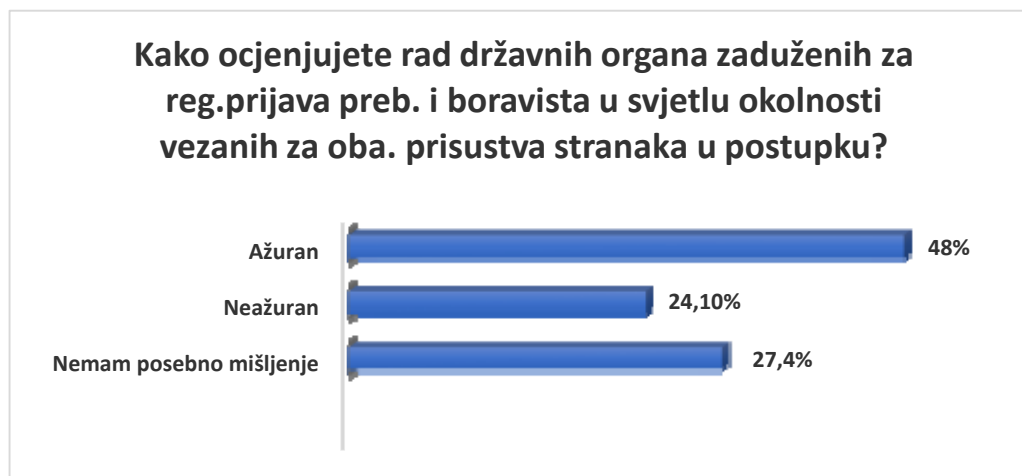
Funkcionisanjem pravosudnog informacionog sistema (PRIS) je zadovoljno 67% sudija, dok to nije slučaj sa 20% njih. (Grafik 4.)

Grafik 4.

U 48% slučajeva (Grafik 5) sudije smatraju da su državni organi koji su zaduženi za registraciju prijava prebivališta i boravišta ažurni. Da su neažurni smatra 24,10%, a 27,4% njih nema poseban stav o ovom pitanju.

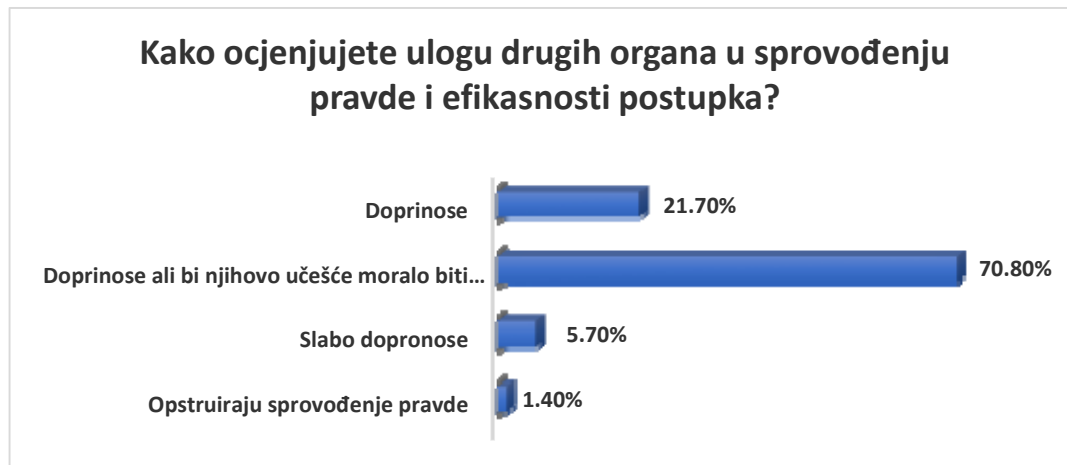
Grafik 5.

Na pitanje „Kako ocjenjujete ulogu drugih organa u sprovođenju pravde i efikasnosti postupka“, 70,8% sudija smatra da doprinose, ali bi njihovo učešće moralo biti znatno efikasnije što je na nivou prošlogodišnjeg istraživanja. Da ovi organi slabo doprinose rješavanju predmeta i efikasnosti postupka smatra 5,7% sudija. Prema mišljenju sudija, na usporavanje postupka i efikasnosti rada sudova (Grafik 7) najviše utiču drugi organi državne uprave i lokalne samouprave (41,5%), policija (21,2%) i tužilaštvo

(6,1%). Sudije ukazuju u kontinuitetu da je Pošta Crne Gore takođe neko ko neurednim dostavnicama usporava postupak.

Grafik 6.

Grafik 7.

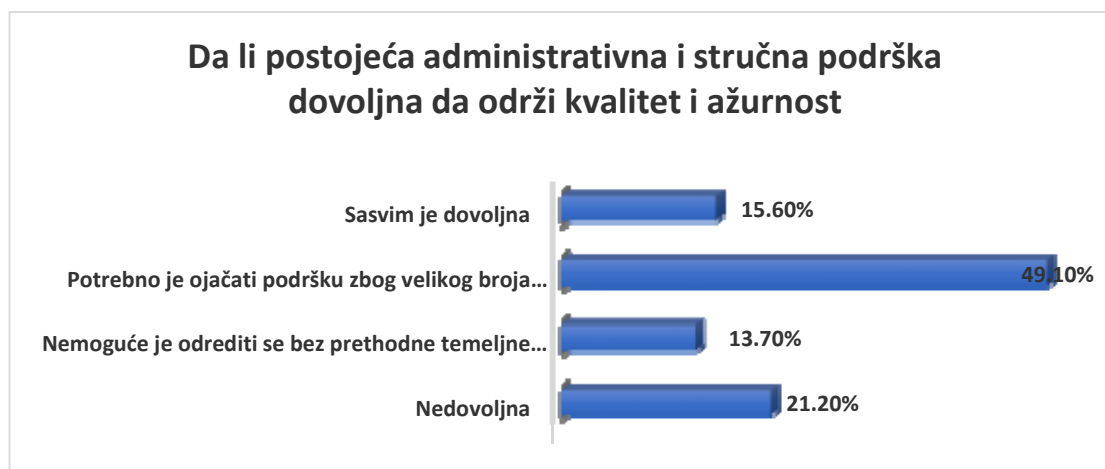
Na pitanje „Kako procesna pravila djeluju na stavove i ponašanje stranaka i efikasnost postupka“ (tabela 1), sudije u 49,6% na kažu da su efikasna, ali mogu biti poboljšana. Procenat onih koji smatraju da postojeća procesna pravila komplikuju i usporavaju postupak, odnosno, da omogućavaju previše zloupotreba procesnih ovlašćenja iznosi ukupno 7,2%.

Tabela 1. 2016.god 2017. god 2018.god 2019.god.

	2016.god	2017. god	2018.god	2019.god.
Bez odgovora	/	/	0,8%	/
Komplikuju i usporavaju postupak	6,3%	7,2%	6.9%	4,7%
Nisu dovoljno usklađena sa zahtjevima ekonomičnosti i efikasnosti	26,8%	24%	25.7%	24,1%
Efikasna su, ali mogu biti poboljšana radi veće efikasnosti	45,5%	49,6%	51.4%	49,5%
Postupak čine u cjelosti efikasnim i treba da se striktno primjenjuju	14,7%	12%	9.4%	14,2%
Omogućavaju previše zloupotreba procesnih ovlaštenja	7,7%	6,7%	5.7%	6,6%

Da postoji prostor i za unapređenje administrativne i stručne podrške radi povećanja kvaliteta i ažurnosti postupka (Grafik 8) smatra 49,1% sudija, što je porast u odnosu na prošlogodišnje istraživanje (44,5%); dok 21% sudija smatra da je postojeća podrška nedovoljna. Zadovoljstvo stepenom stručne podrške izrazilo je 21.2% sudija.

Grafik 8.

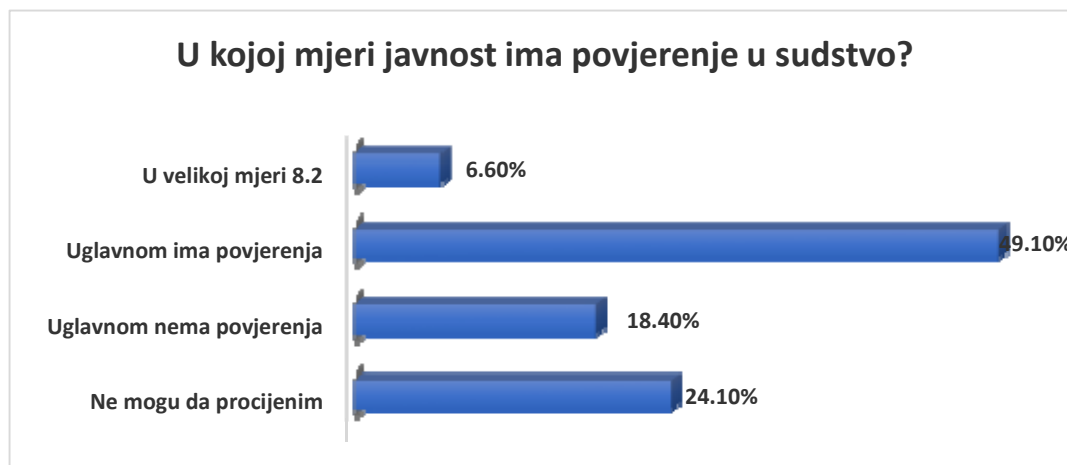

Sudije i dalje izražavaju nezadovoljstvo postojećim kapacitetima sudskih vještaka koji utiču na očekivanja stranaka i suda, ali i na kvalitet presuda (Tabela 2). Da postoji deficit vještaka u pojedinim oblastima i da to negativno utiče na kvalitet i efikasnost postupka smatra 58,5% anketiranih sudija, dok 11,8% smatra da „uloga vještaka znatno usporava postupak“. Kvalitetom i ažurnošću rada vještaka je zadovoljno 19,8% sudija.

Tabela 2.	2016.god	2017.god.	2018.god	2019.god.
Znatno usporava postupak	13,8%	13,2%	15.9%	11.8%
Pojedine deficitarne oblasti utiču na kvalitet i efikasnost postupka	49,6%	56%	46.1%	58.5%
Vještačenje je kvalitetno i ažurno	29,5%	23,2%	27.3%	19.8%
Uloga vještaka dezavuiše napore sudova	6,3%	3,6%	2.9%	5.2%

Na pitanje „U kojoj mjeri javnost ima povjerenja u rad sudova“ (Grafik 9), 49.1% sudija je odgovorilo da javnost uglavnom ima povjerenja, odnosno da ima povjerenja u velikoj mjeri (6.6%). Da javnost uglavnom nema povjerenja u rad sudova odgovorilo je 18.4%. Ne može da procijeni 24.1% sudija.

Grafik 9.

Kao glavne razloge nepovjerenja javnosti u rad sudstva, sudije vide u dužini trajanja postupka i nedovoljne informisanosti građana. Takođe i njihova lična očekivanja od suđenja, nedovoljna upućenost u rad sudova i nezadovoljstvo ishodom konkretnog sudskog postupka razlozi su koje sudije navode na ovakve zaključke. u ovom kontekstu.

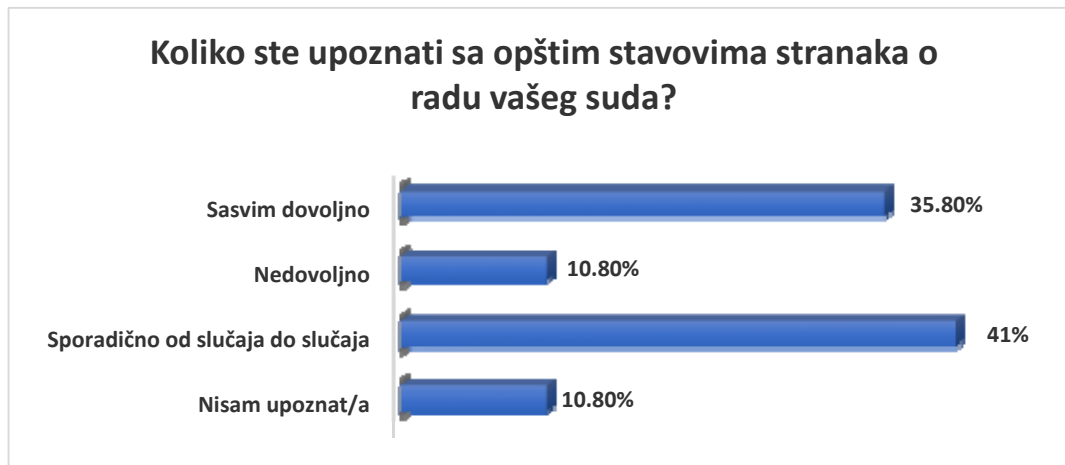
Najveći procenat sudija (50.5%) smatra da je „izvještavanje medija uglavnom zadovoljavajuće, sa povremenim neobjektivnim izvještajima“. Da je izvještavanje „zadovoljavajuće i objektivno“ smatra 13.2%, a da je „nezadovoljavajuće i neobjektivno“ ili „uglavnom nezadovoljavajuće“ smatra 23.1%. Sudije koji ne znaju kakav je generalno odnos medija prema sudu je 8.5%.

Grafik 10.

Na pitanje koliko su sudije upoznate sa opštim stavovima stranaka o radu suda (Grafik 11), odgovori su bili sljedeći:

Grafik 11.

Na pitanje kakvi su stavovi stranaka o radu suda, 53.8% sudija je izjavilo da su uglavnom dobri, što je porast u odnosu na 2018. godinu (44.9%), dok je 35.4% izjavilo da ne može da procijeni. Da su stavovi uglavnom loši, smatra 2.4% sudija.

Na pitanje čemu stranke eksplicitno ili implicitno najviše prigovaraju prije i tokom sudskog postupka (Tabela 3), odgovori sudija su gradirani od 1 do 7, pri čemu je 1 najmanji stepen prigovaranja, a 7 najviši. Kao i prošle godine (Tabela 4), sudije smatraju da građani najviše prigovaraju dužini trajanja postupka - 20,8%.

Tabela 3 2019.godina (izraženo u %)

	1- prigovor najmanj eg stepena	2	3	4	5	6	7- prigovor najvećeg stepena	Bez odgovora
Dužina trajanja postupka i preduzimanje procesnih radnji: dostavljanje i prijem pismena, zakazivanje rasprave, odlaganje ročišta, izrada presude.	25.9	9.4	10.4	10.4	8	8.5	21.7	5.7
Zloupotreba procesnih ovlašćenja stranaka i opstrukcija dinamike postupka koju sud navodno toleriše	34	13.7	8.5	14.2	7.5	9.9	6.1	5.7
Odugovlačenje izrade nalaza i mišljenja vještaka	24.5	9.4	12.7	14.6	14.6	7.5	10.8	5.7
Inertnost i opstrukcija državnih organa u poštovanje naloga suda i pribavljanje dokaza	18	13,9	14,7	8,6	13,1	6,9	6,1	18,8
Nedostatak vještaka određene struke u Crnoj Gori i slabosti u vještačenju	29.2	17.9	16.5	8	7.5	89	5.7	6.1
Pristrasnost suda	51.9	17	9.4	6.1	3.8	2.4	3.3	6.1

Tabela 4 2018.godina (izraženo u %)

	1- prigovor najmanjeg stepena	2	3	4	5	6	7- prigovor najvećeg stepena	Bez odgovora
Dužina trajanja postupka i preduzimanje procesnih radnji: dostavljanje i prijem pismena, zakazivanje rasprave, odlaganje ročišta, izrada presude.	24.1	10,6	15,9	3,3	5,3	7,3	20,8	12,7
Zloupotreba procesnih	20,8	12,7	13,1	10,6	11,4	8,2	7,3	15,9

ovlašćenja stranaka i opstrukcija dinamike postupka koju sud navodno toleriše								
Odugovlačenje izrade nalaza i mišljenja vještaka	15,9	9,4	15,9	18	10,2	5,7	8,6	16,3
Inertnost i opstrukcija državnih organa u poštovanje naloga suda i pribavljanje dokaza	18	13,9	14,7	8,6	13,1	6,9	6,1	18,8
Nedostatak vještaka određene struke u Crnoj Gori i slabosti u vještačenju	22,4	11	12,7	11,4	11,4	6,9	5,3	18,8
Pristrasnost suda	42	11,8	10,2	7,3	5,7	4,9	1,2	16,7

Na pitanje kako ocjenjuju ponašanje stranaka u odnosu na poštovanje suda kao institucije (Grafik 12) sudije su u najvećem procentu odgovorile da se sud uglavnom poštuje (76.9%), dok 14.2% smatra da se sud uglavnom ne poštuje, odnosno da je dezavuisan kao institucija u očima stranaka i javnosti (4.2%).

Grafik 12.

Preovlađujući stav sudija je i da „stranke ne poznaju u dovoljnoj mjeri nadležnost i funkcije suda“ (43.9%), a da su stranke dovoljno informisane o nadležnosti i funkcijama suda smatra 30.2% sudija.

U odnosu na efikasnost funkcionalnog dijela suđenja i organe koji, prema mišljenju sudija, moraju bitno da promijene i poboljšaju svoj rad (tabela 5), kao i odnos i postupanje prema radu suda, sudije su ukazale da poštanska i dostavna služba imaju najveću potrebu za promjenama:

Tabela 5 2019.godina (vrijednosti su izražene u %)

	1- najmanja potreba za promjenom	2	3	4	5	6	7- najveća potreba za promjenom	Bez odgovora
Uprava policije	36.3	9	19.3	7.1	9.9	4.7	10.4	3.3
Nadležne službe Ministarstva unutrašnjih Poslova	29.2	18.4	11.8	12.3	10.8	7.1	7.5	2.8
Centri za socijalni rad	20.8	8	20.8	10.4	11.8	8.5	17	2.8
Uprava za nekretnine	25.9	10.8	12.7	9.9	12.3	11.3	14.2	2.8
Poštanska i dostavna Služba	12.7	9.4	5.2	10.8	15.6	14.6	27.8	3.8

Tabela 6 2018.godina (vrijednosti su izražene u %)

	1- najmanja potreba za promjenom	2	3	4	5	6	7- najveća potreba za promjenom	Bez odgovora
Uprava policije	23,7	12,7	13,9	16,7	8,2	4,9	6,5	13,5
Nadležne službe Ministarstva unutrašnjih Poslova	15,5	12,7	15,9	15,1	13,9	6,1	6,9	13,9
Centri za socijalni rad	15,9	9,4	13,5	13,9	11,8	6,9	15,1	13,5
Uprava za nekretnine	13,1	8,6	13,1	13,1	10,6	14,3	11,4	15,9
Poštanska i dostavna služba	8,2	4,9	12,2	9,8	18	10,6	22,4	13,9

U prethodne tri godine 46.2% sudija je ocijenjeno od strane Komisije za ocjenjivanje, dok 48.1% njih još uvijek nije.

Kao prioritetne i hitne mjere za jačanje povjerenja građana u pravosuđe, sudije su navele: 1) izradu, striktno poštovanje Kodeksa i poštovanje načela profesionalnog i nezavisnog postupanja i ponašanja medija (31%), 2) više informacija o radu sudova u javnosti (30.2%), 3) znatno agresivniju PR kampanju od strane sudova (20.3%) i 4) više „živih“ kontakata predstavnika medija (novinara) i sudskih institucija (16%).

III ISTRAŽIVANJE GRAĐANA O PRAVOSUĐU

Istraživanje je realizovao monitoring tim na uzorku od 756 punoljetnih ispitanika, od čega 411 muškog pola (54.4%) i 331 ženskog pola (43.8%), dok se 14 lica nije izjasnilo. U anketi su učetovala lica starosti od 18 do 85 godina.

Tabela 7 Školska sprema ispitanika

Bez odgovora	32	4.2%
Osnovna škola ili manje	23	2.8%
Srednja stručna sprema/ III stepen	115	15.2%
Srednja stručna sprema/ IV stepen	237	31.3%
Viša stručna sprema	107	14.2%
Visoka stručna sprema	220	29.1%
Magisterij ili doktorat	22	2.9%

Tabela 8 Status zaposlenja

Stalni radni odnos	233	30.8%
Zaposlenje na određeno vrijeme	164	21.2%
Nezaposlen, tražim posao	136	18%
Nezaposlen, ne tražim posao	76	10,1%
Penzioner	84	11.1%
Drugo	14	1.9%
Bez odgovora	49	6.4%

Na pitanje „Kakav je Vaš generalni stav prema sudstvu u Crnoj Gori?“ (tabela 9), procenat građana koji imaju uglavnom veoma ili uglavnom negativan stav je 48.2%. Sa druge strane, procenat građana koji imaju uglavnom pozitivan ili veoma pozitivan stav iznosi 33.1%.

Tabela 9 2016.god. 2017.god. 2018.god 2019.god

	2016.god.	2017.god.	2018.god	2019.god
Bez odgovora	0,5%	0,6%	0,6%	0,3%
Veoma pozitivan	9,7%	8,4%	14,3%	10,2%
Uglavnom pozitivan	24%	26,4%	24,2%	22,9%
Uglavnom negativan	32,7%	33,9%	27%	31,5%
Veoma negativan	18,4%	13,6%	16,6%	16,7%
Nemam stav	14,8%	17,2%	17,3%	18,5%

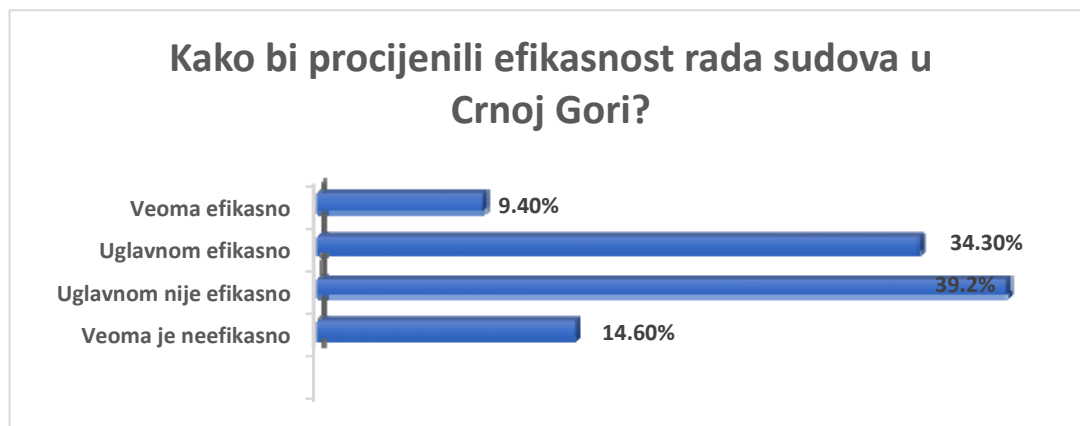
U pogledu toga na čemu zasnivaju svoj stav o sudstvu, građani su odgovorili na sljedeći način:

Tabela 10

	U velikoj mjeri	U maloj mjeri	Nimalo	Bez odgovora
1. Na onome što su pročitali u novinama i čuli na televiziji ili radiju	41.4%	36.5%	17.5%	4.8%
2. Na onome što ljudi uopšte govore o javnim službenicima	29.2%	45.9%	21.7%	3.1%
3. Na osnovu iskustava onih kojima vjerujete	46%	36.8%	15.1%	2,1%
4. Na Vašim ličnim iskustvima	33.2%	27.4%	35.4%	3.9%

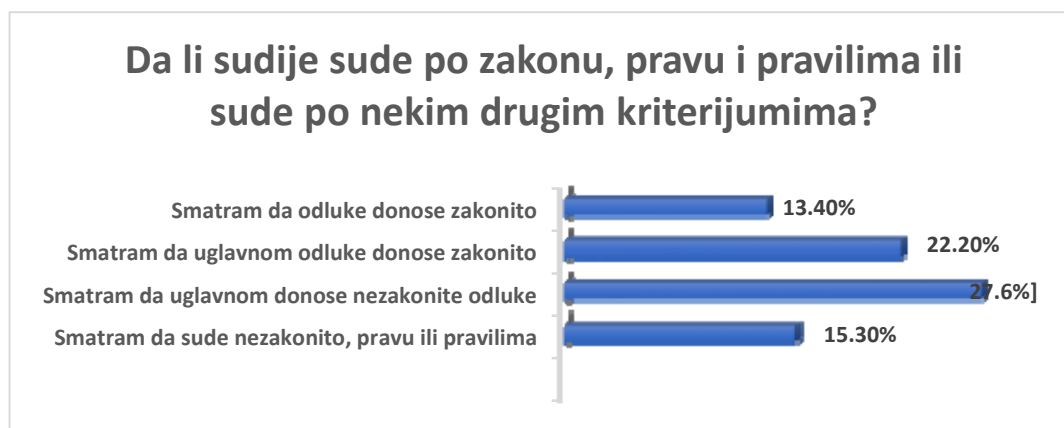
Kada je u pitanju efikasnost rada sudstva (Grafik 13), u 39.2% slučajeva građani su odgovorili da rad sudstva “uglavnom nije efikasan”, dok da je 14.6% njih smatra da je “veoma neefikasno”. Da je rad sudstva efikasan ili “uglavnom efikasan” smatra oko 43.7% anketiranih građana.

Grafik 13.

Uopšteno govoreći, na pitanje da li sudije sude po zakonu, pravu i pravilima ili sude po nekim drugim kriterijumima (Grafik 14), odgovori građana su sljedeći:

Grafik 14.

Blagi je pad onih koji smatraju da sudije uvijek ili uglavnom sude po zakonu sa prošlogodišnjih 43% na 35.8% .

Na pitanje ukoliko NE rade po zakonu, pravu ili pravilima, šta to utiče na njihov rad, građani su odgovorili na sljedeći način:

Tabela 16. 2019.god.

	Ključna stvar	Donekle	Ne, to nije kriterijum	Ne znam	Bez odgovora
Politika i politički pritisci	44%	21.3%	6.6%	14.3%	13.7%
Prijateljstvo, veze i poznanstva	32.4%	34.7%	9.1%	14.6%	6.8%
Mito i korupcija	32%	31.5%	7.5%	19.7%	8.7%
Lični stav i mišljenje	15.1%	30.7%	20.1%	25%	9.1%

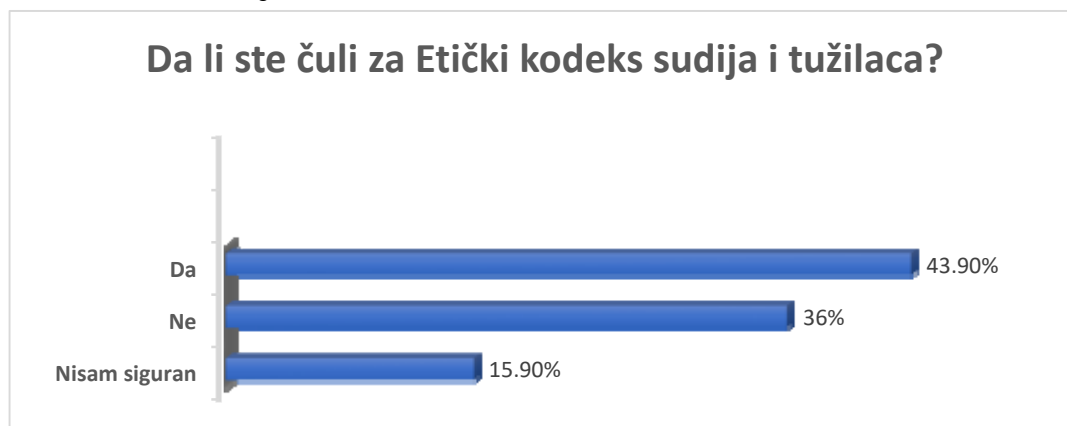
Tabela 17. 2018.god.

	Ključna stvar	Donekle	Ne, to nije kriterijum	Ne znam	Bez odgovora
Politika i politički pritisci	43,3%	16%	7,9%	13,5%	19,3%
Prijateljstvo, veze i poznanstva	28,7%	31,7%	10,1%	13,8%	15,2%
Mito i korupcija	23%	32,9%	10,7%	18%	15,4%
Lični stav i mišljenje	10,7%	23,3%	20,2%	30,1%	15,7%

Ukoliko ove rezultate uporedimo sa prošlogodišnjim, možemo vidjeti da građani smatraju politički uticaj i dalje ključnim na uticaj na sudije – njih 44%. U porastu je procenat onih koji smatraju da prijateljstvo i veze takođe imaju uticaja, sa 28,7% na 32,4%. Konstantan je procenat onih koji smatraju da mito i korupcija imaju ili donekle imaju uticaja na rad sudstva, koji je i dalje visok (63.5%) i u porastu je u odnosu na kumulativne pokazatelje iz 2018. godine (55,9%).

Na pitanje da li su čuli za Etički kodeks sudija i tužilaca (Grafik 25), građani su odgovorili na sljedeći način:

Grafik 15. 2019.god.

Ukoliko su čuli za Etički kodeks, tu informaciju su dobili od: 1) putem medija (37.4%); 2) Putem zvaničnih web portala pravosudnih institucija (13,1%); 3) putem brošure (4.4%), 4) na drugi način (2%);.

Građani i dalje u velikom broju (49.9%) nijesu upoznati sa radom Komisije za etički kodeks sudija i državnih tužilaca (Tabela 18). Takođe, 20,9% ispitanika je odgovorilo da ne zna ni da ona postoji.

	2016.god	2017.god.	2018.god.	2019.god.
Bez odgovora	3,6%	9,4%	6,5%	8.4%
Da	16,3%	24,5%	23,6%	20.5%
Ne	48%	42%	45,8%	49.9%
Ne znam ni da postoji Komisija	32,1%	24%	21,9%	20.9%

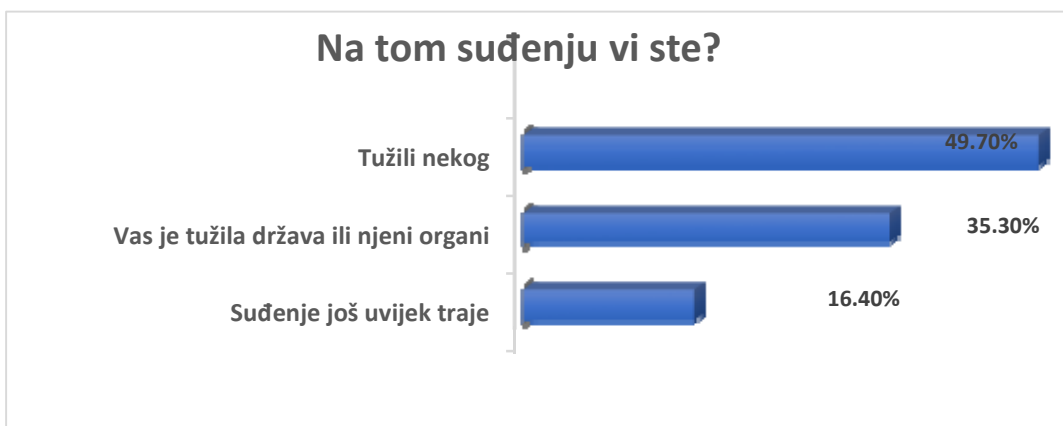
Na osnovu odgovora na pitanje: Da li ste u poslednje dvije godine, Vi ili članovi Vaše uže porodice imali iskustvo sa nekim sudom, može se zaključiti (Grafik 16) da je ove godine taj procenat u strukturi ispitanika svega 28.8%, pa možemo govoriti o percepciji kada je istraživanje sa građanima u pitanju.

Grafik 16.

Na pitanje: U kom svojstvu ste bili na suđenju, odgovori su sljedeći:²

Grafik 17.

Najveći broj anketiranih je izjavio da je „uglavnom imao uvid u procedure i način na koje je sud rješavao njihov slučaj (39%), odnosno je da imao uvid „u potpunosti“ (12.9%). Da „uglavnom nije imao uvid“ odgovorilo je 31%, a da uopšte nije imalo uvid 11,9% ispitanika.

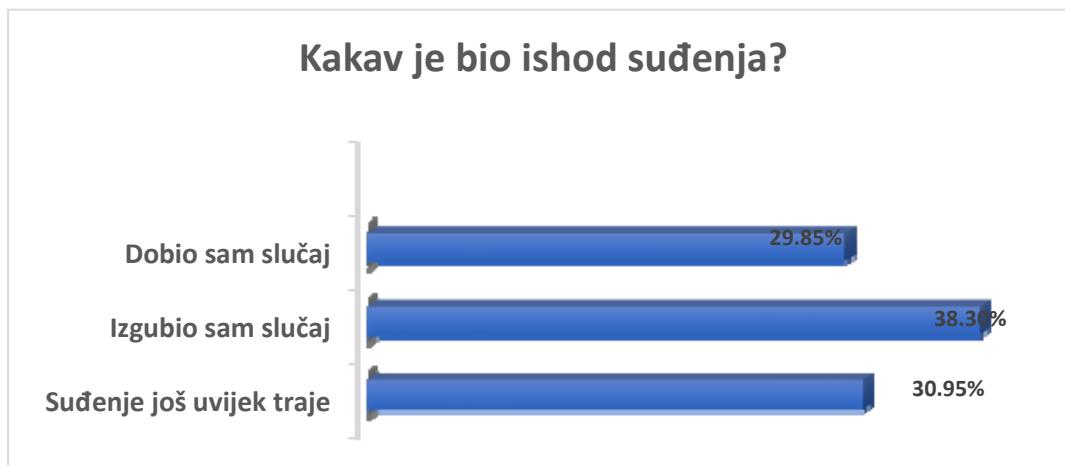
Građani su bili upitani (Tabela 19) i da procijene efikasnost tog suda u konkretnom slučaju:

Tabela 19.	2016.god.	2017.god.	2018.god.	2019.god.
Veoma efikasno	25%	4,6%	11,95%	10.4%
Uglavnom efikasno	23%	25,8%	20,65%	27.3%
Uglavnom nije bilo efikasno	28,2%	41%	40,21%	34.8%
Uopšte nije bilo efikasno	25,6%	25%	27,17%	25.8%

² Napomena: Navedeno pitanje se odnosi na procenat ispitanika koji su odgovorili da su oni ili članovi njihove uže porodice imali iskustvo sa nekim sudom, a ne na ukupni uzorak ispitanika. Isto važi i za pitanja koja se odnose na procjenu efikasnosti suda u tom konkretnom slučaju i na ishod suđenja.

Na pitanje „Kakav je bio ishod suđenja?“ (Grafik 18), građani su odgovorili na sljedeći način:

Grafik 18.

Za svaki od dolje navedenih problema sudstva, navedite u kojoj mjeri su oni po vama izraženi:

Tabela 20. (vrijednosti su izražene u %)

	Ključni problem		Izražen problem		Nije baš izražen problem		Nije problem		Ne znam, ne mogu da procijenim		Bez odgovora	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Sporost	23,9	20,6	26,1	30,8	10,7	15,7	11,5	8,7	16,6	15,5	11	8,4
Nestručnost	15,2	18,3	24,7	24,9	22,5	22,5	13,8	11,1	16,9	17,7	7,1	5,5
Korupcija/nepotizam	22,5	30,2	27	25,8	18,5	15,1	6,5	4,8	21,3	21,4	4,2	2,7
Politička nepodobnost	24,4	32	26,7	24,3	12,1	13,9	9,3	6,2	21,6	19,6	6	3,9

Iz navedenih odgovora građana možemo zaključiti da su ključni problemi korupcija i politička nepodobnost.

U odnosu na to kako ocjenjuju ulogu drugih organa u sprovođenju pravde i efikasnosti postupka, građani većinom smatraju da “doprinose, ali da bi njihovo učešće moralo biti efikasnije” (36.8%), dok 33.2% građana smatra da je njihov doprinos rješavanju predmeta i efikasnosti postupka slab. Da ovi organi opstruiraju sprovođenje pravde smatra 10.7%. Prema mišljenju ispitanika, organi koji najviše utiču na

usporavanje postupka i efikasnost rada sudova su: 1) tužilaštvo (32.8%), 2) Uprava policije (23.1%), 3) ministarstva (20,6%) i 4) drugi organi državne uprave (16.7%).

Na pitanje kakav je generalno stav građana prema radu tužilaštva, dobijeni su sljedeći odgovori:

Tabela 21.

	2016.god.	2017.god.	2018.god.	2019.god.
Bez odgovora	0,5%	6%	9,6%	8%
Veoma pozitivan	12,2%	23,2%	16,3%	12.2%
Uglavnom pozitivan	20,4%	24,5%	23,3%	22.1%
Uglavnom negativan	41,3%	16,7%	24,2%	24.3%
Veoma negativan	12,8%	20,6%	17,1%	23.1%
Nemam stav	12,8%	3,7%	9%	10.3%

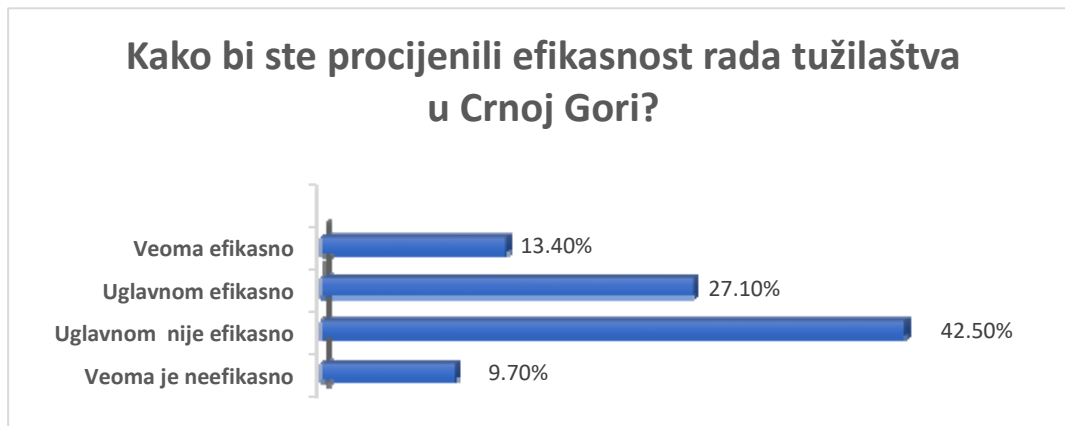
U pogledu toga na čemu zasnivaju takav stav, građani su odgovorili:

Tabela 22.

	U velikoj mjeri	U maloj mjeri	Nimalo	Bez odgovora
1. Na onome što su pročitali u novinama i čuli na televiziji ili radiju	37.3%	34.2%	18.5%	10%
2. Na onome što ljudi uopšte govore o tužilaštvu	34.9%	43.3%	16.7%	5.2%
3. Na osnovu iskustava onih kojima vjerujete	39.4%	37%	19.2%	4.5%
4. Na Vašim ličnim iskustvima	32.5%	27.9%	34.9%	4.7%

Na pitanje kako bi ocijenili efikasnost rada tužilaštva u Crnoj Gori, 13,4% građana smatra da je tužilaštvo veoma efikasno, što je pad u odnosu na prošlu godinu kada je ovaj procenat bio 20,8. Broj onih koji smatraju da tužilaštvo uglavnom nije efikasno je 42.5%, što je takođe porast u odnosu na prethodno istraživanje kada ih je bilo 33%.

Grafik 19.

Na pitanje koji su, po njihovom mišljenju, problemi koji utiču na rad tužilaštva, građani su odgovorili sljedeće:

Tabela 23.

	Ključne stvari	Izražen problem	Nije baš izražen problem	Nije problem	Ne znam, ne mogu da procijenim	Bez odgovora
Sporost	23.3%	31.2%	24.6%	7.5%	9.7%	3,6%
Nestručnost	22.9%	27.2%	21.3%	10.4%	14.4%	3.7%
Korupcija/nepotizam	29%	25.4%	16.1%	9.5%	11.8%	8.2%
Politička nepodobnost	27.6%	19.7%	11.4%	6.9%	12.8%	30.6%

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Prema mišljenju većine sudija, **stanje u sudstvu je uglavnom dobro** (72,6%). Sudije su **zadovoljne** (67%) funkcionisanjem pravosudnog informacionog sistema (PRIS). Međutim, sudije naročito sa sjevera Crne Gore su izrazili ozbiljne kritike na funkcionisanje ovog sistema, jer je internet konekcija slaba i to im u značajnoj mjeri otežava rad. Prekršajni sudovi nisu povezani na ovaj sistem, što bi trebalo hitno uraditi.

Na pitanje kako ocjenjuju ulogu drugih organa u sprovođenju pravde i efikasnosti postupka, najveći procenat sudija (70.8%) je odgovorio da **doprinese, ali bi njihovo učešće moralo biti znatno efikasnije**. Prema mišljenju sudija, na usporavanje postupka i efikasnost rada sudova najviše utiču drugi organi državne uprave i lokalne samouprave, policija i ministarstva.

Sudije smatraju da postoji prostor i za unapređenje administrativne i stručne podrške radi povećanja kvaliteta i ažurnosti postupka. Kumulativno, 69.3% sudija smatra da je **postojeća administrativna i stručna podrška nedovoljna**.

Zabrinjava ocjena sudija o **postojećim kapacitetima sudskih vještaka** i da li one utiču na očekivanja stranaka i suda na kvalitet presuda. Da postoji deficit vještaka u pojedinim oblastima i da to negativno utiče na kvalitet i efikasnost postupka smatra **58.5% anketiranih sudija**, dok 4,7% smatra da uloga vještaka znatno usporava postupak pred sudovima.

Da javnost uglavnom ima povjerenje u sudstvo smatra 49,1% anketiranih sudija. Kao glavne razloge nepovjerenja javnosti u rad sudstva, sudije vide u dužini trajanja postupka i nedovoljnoj informisanosti građana. Bitan faktor nepovjerenja javnosti, prema mišljenju sudija, je i subjektivan odnos građana prema sudskim postupcima, kao i njihova lična očekivanja od suđenja.

Za prethodne tri godine Komisija je ocijenila 46,2% anketiranih sudija, dok njih 48,1% još uvijek nije.

Najveći procenat sudija (50,5%) smatra da je „izvještavanje medija uglavnom zadovoljavajuće, sa povremenim neobjektivnim izvještajima“. Da je izvještavanje zadovoljavajuće i objektivno smatra 13,2%, a da je nezadovoljavajuće i neobjektivno ili uglavnom nezadovoljavajuće smatra 23,1%.

Kao prioritete i hitne mjere za jačanje povjerenja građana u pravosuđe, sudije su navele: 1) izradu, striktno poštovanje Kodeksa i poštovanje načela profesionalnog i nezavisnog postupanja i ponašanja medija (31%), 2) više informacija o radu sudova u javnosti (30,2%), 3) znatno agresivniju PR kampanju od strane sudova (20,3%) i 4) više „živih“ kontakata predstavnika medija (novinara) i sudskih institucija (16%).

Kada je u pitanju **generalni stav građana prema sudstvu**, odgovori su podijeljeni. Procenat građana koji ima manje ili više negativan stav o sudstvu je 48,26%, dok uglavnom pozitivan ili veoma pozitivan stav ima 33,1%.

Svoj stav o sudstvu građani u velikoj mjeri (46%) baziraju na osnovu iskustava onih kojima vjeruju, a 41,4% njih na osnovu onoga što su čuli na televiziji i radiju ili onome što su pročitali u novinama, odnosno na tome šta se generalno priča o sudstvu.

Opao je procenat onih koji smatraju da sudije uvijek ili uglavnom sude po zakonu sa 42,3% na 35,6%. Broj anketiranih građana koji smatraju da sudije ne sude po zakonu ili ne donose zakonite odluke kumulativno je 42,9%.

Stav građana je podijeljen i kada je u pitanju efikasnost rada sudstva. Da je rad sudstva uglavnom neefikasan, odnosno veoma neefikasan smatra 53,8% građana, dok da je uglavnom efikasan ili veoma efikasan smatra 43,7%. Upoređujući rezultate istraživanja iz prethodnih godina, primjetno je da se procenat građana koji smatraju da je sudstvo uglavnom neefikasno povećava sa 34,9% u 2013. godini na 42,2% u 2015. do 44,4% u 2017.godini.

Na pitanje da li su čuli za Etički kodeks sudija i tužilaca, 43,9% građana je reklo da jeste, a 36% da nije. Ukoliko su čuli za Etički kodeks, tu informaciju su građani dobili od: 1) putem medija (37,4%), 2) putem zvaničnih web portala pravosudnih institucija (13,1%) ili 3) putem brošure (4,4%). Istraživanje je pokazalo da i dalje većina građana (49,9%) nije upoznata sa radom Komisije za etički kodeks sudija i tužilaca (tabela 18). Takođe, 20,9% ispitanika je odgovorilo da ne zna ni da ona postoji.

Kumulativno, u odnosu na procenat građana koji su izjavili da su oni ili članovi njihove bliže porodice imali iskustva sa sudom, **većina nije bila zadovoljna efikasnošću rada suda u konkretnom slučaju (60,4%).** Ipak, najveći broj je izjavio da je uglavnom imao uvid u procedure i način na koje je sud rješavao njihov slučaj (39%), odnosno da je imao uvid u potpunosti (11,9%).

Po mišljenju ispitanika, tri su ključna problema u sudstvu: politika/politički pritisci na sudije, korišćenje veza i poznanstava kao načina pritiska na sudije i korupcija, nepotizam tj. građani se žale na „ljudski faktor“. Kumulativno posmatrano, **procenat onih koji smatraju da politička nepodobnost ima ili donekle ima uticaja na rad sudstva je i dalje izražen (58,7%).** Isto važi i za korupciju (56%).

Generalno, **stav građana prema radu tužilaštva je više negativno ocijenjen.** Uglavnom negativan, odnosno veoma negativan stav ima 47,4%, dok uglavnom pozitivan ili veoma pozitivan stav ima 34,3%. Svoj stav o tužilaštvu građani u velikoj mjeri baziraju na osnovu iskustava onih kojima vjeruju (39,4%) kao i na onome što su pročitali u novinama i čuli u medijima (37,3%) **Većina građana smatra da je rad tužilaštva veoma ili uglavnom neefikasan (50,2%).**

Ključne stvari koje utiču na rad tužilaca, prema mišljenju građana, su korupcija (29%) i politička nepodobnost (27,6%).

Na osnovu sprovedenog istraživanja izdvajamo sljedeće **preporuke** koje treba da doprinesu kreiranju većeg povjerenja u sudstvo :

- Unaprijediti pravosudni informacijski sistem (PRIS) kroz obezbjeđivanje stabilne internet konekcije bržeg protoka. Kako se zbog lošije internet konekcije podaci koji se unose pravovremeno kroz sistem ne osvježavaju, dolazi do razlike u podacima, što je nedopustivo. Ovo je naročito izraženo na sjeveru Crne Gore što su i kroz ankete sudije ukazale.
- Povezati prekršajne sudove na pravosudni informacijski sistem (PRIS), čime bi se dodatno povezali svi sudovi i olakšala komunikacija i unaprijedilo vođenje statistike. Sudije prekršajnih sudova su posebno naglasile ovaj segment.
- Čelni ljudi u pravosuđu da iniciraju i unaprijede komunikaciju sa institucijama sistema radi unapređenja funkcionalnog dijela suđenja, prije svega misleći na poštansku i dostavnu službu, centre za socijalni rad, Upravu za nekretnine, Upravu policije koji, po mišljenju sudija, moraju da unaprijede svoju ažurnost i efikasnost postupanja u odnosu na rad pravosudnih institucija i na taj način doprinesu bržem i efikasnijem rješavanju sudskih predmeta.
- Građani i dalje nijesu u dovoljnoj mjeri upoznati sa Etičkim kodeksom za sudije i državne tužioce kao ni sa postojanjem Komisije za etički kodeks i način na koji mogu podnijeti prigovor.